

Totus tuus - v životě i ve smrti!

Zvláštní příloha týdeníku Světlo

Karol Josef Wojtyła, Jan Pavel II.

18. května 1920 - 2. dubna 2005

Jan Pavel II. byl 263. nástupce apoštola Petra na římském biskupském stolci.

Narodil se v polských Wadowicích 18. května 1920 jako druhý syn rodičů Karola Wojtyły a Emilie Kaczorowské. Jeho rodičům a staršímu bratrovi ani nebylo dopřáno, aby se dočkali jeho kněžského svěcení. Matka zemřela již v roce 1929, jeho bratr, který byl lékařem, tři roky nato a otec, bývalý důstojník polské armády, v roce 1941.

Jako devítiletý přijal Karol první svatě přijímání, biřmován byl v 18 letech. Po maturitě ve Wadowicích se v roce 1938 s otcem odstěhoval do Krakova a nastoupil na Jagelonskou univerzitu v Krakově, kde studoval literaturu a filozofii.

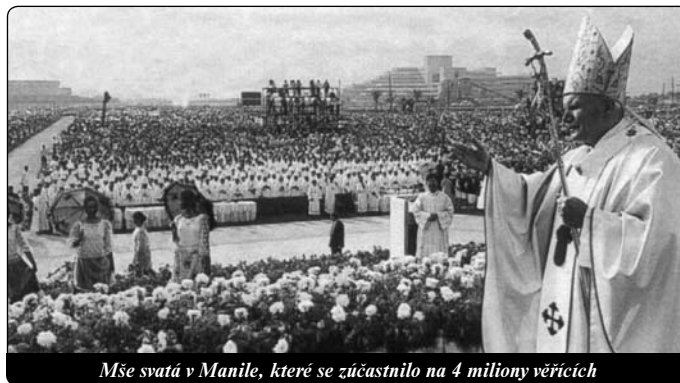
Již v roce 1939 po vpádu hitlerovských vojsk byla univerzita zavřena a Karol Wojtyła si vydělával na živobytí jako dělník v chemické továrně Solvay. To ho uchránilo před deportací do Německa.

V roce 1942 si uvědomil své kněžské povolání. Navštěvoval tajný seminář, který v Krakově organizoval kardinál Adam Stefan Sapieha, krakovský arcibiskup. Současně spoluorganizoval jako jeden z průkopníků divadlo „Rapsodie“, které bylo stejně jako seminář tajné.

Po skončení druhé světové války nastoupil Wojtyła do obnoveného semináře v Krakově. Až do kněžského svěcení 1. listopadu 1946 navštěvoval teologickou fakultu na Jagelonské univerzitě.

Brzy po kněžském svěcení ho arcibiskup poslal do Říma, aby zde pracoval pod vedením francouzského dominikána Garrigou-Lagrange. V roce 1948 zde

dokončil doktorát teologie. Jeho doktorská práce pojednává o díle velkého španělského mystika a reformátora karmelitánů sv. Jana od Kříže, který žil v 15. století. Ve volném čase se věnoval

Mše svatá v Manile, které se zúčastnilo na 4 miliony věřících

pastorační práci mezi polskými emigranty ve Francii, v Belgii a v Holandsku.

R. 1948 se jako mladý kněz vrátil do Polska a působil jako kaplan v různých obcích v okolí Krakova. Od roku 1951 byl spirituálem studentů a pokračoval ve

studiu filozofie a teologie. V roce 1953 obhájil doktorskou práci na Katolické univerzitě v Lublině. Práce řešila otázku, nakolik se může etický systém Maxe Schelera stát základem pro ka-

teologické fakultě v Lublinu jako profesor morální teologie a sociální etiky.

4. června 1958 jmenoval Pius XII. Karola Wojtyłu světícím biskupem v Krakově. Biskupské svěcení přijal 28. září

1958 z rukou arcibiskupa Evžena Baziaka.

13. ledna 1964 ho jmenoval Pavel VI. krakovským arcibiskupem a 26. června mu propůjčil hodnost kardinála. Karol Wojtyła se účastnil II. vatikánského koncilu a podílel se především na vypracování konstituce *Gaudium et spes*.

19. října 1978 byl jako první Polák a první Neital po 456 letech zvolen papežem a přijal jméno Jan Pavel II. Na papežský stolec nastoupil slavnostně 22. října 1978.

13. května 1981 se stal obětí atentátu zorganizovaného sovětskou KGB. Za svou zázračnou záchranu vděčil Panně Marii Fatimské, kterou rok nato navštívil a 24. března 1984 zasvětil podle jejího přání Církev a svět Neposkrvněnému Srdci Panny Marie.

Jeho velkým dílem bylo vyhlášení, příprava a oslava Velkého jubilea vykopení v roce 2000 jako brány do třetího tisíciletí. V rámci tohoto Jubilea na první neděli postní 12. března v jubilejní Den odpuštění prosil veřejně za odpuštění všech vin a křivd, kterých se dopustili křesťané v minulosti. 8. října 2000 za účasti více než 1400 biskupů z celého světa obnovil zasvěcení Církev a světa Neposkrvněnému Srdci Panny Marie Fatimské.

Po úrazu, který utrpěl při pádu v koupelně v roce 1994 a po nástupu Parkinsonovy choroby byl jeho život provázen ustavičným bolestným utrpením, které vyvrcholilo chřipkovým onemocněním v únoru 2005. Na následné komplikace zemřel po dlouhém smrtelném zápasu 2. dubna 2005 v 21. hod 37 min. ve svém sídle ve Vatikánu v kruhu svých nejbližších přátel.

EDITORIAL

Všichni jsme věděli, že ten den jednou musí přijít, ale když přišel, zůstali jsme ohromeni a hluboce zarmoucení. Pán života a smrti a Otec milosrdenství povolal k sobě svého věrného služebníka Karola Wojtyłu, papeže Jana Pavla II., kterého poslal na tento svět, aby v době největších duchovních zmatků, které vedou k nejhanebnějšímu deptání lidského života a lidské důstojnosti, celým svým životem hlásal neochvějně pravdu evangelia o hodnotě člověka a jeho Vykupiteli. To největší a nejdůležitější kázání nevyslovil Bůh ústy ani perem Jana Pavla II., nýbrž jeho životem, který byl největší oslavou Boha, jakou může lidský tvor svému Otci a Stvořiteli vzdát.

Jan Pavel II. byl dokonalé a výmluvné dílo Boží milosti, která se na něm rozhojnila právě tehdy, kdy se ve světě tak hanebně rozmnožil hřích. Bůh skrze něho promlouval jasným a přesvědčivým způsobem k tomu světu, který svého jediného Otce tak pyšně a rouhavě odmítá: Vraťte se ke svému milosrdnému Otci, ke svému Vykupiteli, který vás nepřišel soudit, ale obejmout ve své náruči. K tomuto jeho kázání životem patřil nerozlučně

Pokračování na str. 2

EDITORIAL -
pokračování ze str. 1

i jeho závěr, i to zoufalé gesto při marném úsilí naposled oslovit své věrné, které připomínalo poslední pokus raněného ptáka ještě jednou se vznést, gesto, jehož výmluvnost papežova bezmocnost neumlčela, nýbrž naopak zdůraznila. To je právě to, co nepochopili ti, kteří se domnívali, že už měl dávno odstoupit. Tento papež nemohl sám odstoupit, protože byl poslušný až k smrti.

Bůh k nám promluvil i posledním okamžikem jeho života, který od věčnosti ustanovil, aby ho k sobě povolal: stalo se tak v první sobotu v měsíci, zvláštním způsobem zasvěcenou Neposkrvněnému Srdci Panny Marie, a během nešpor svátku Božího Milosrdenství, který Jan Pavel ustanovil na druhou neděli velikonoční. Po mši svaté, při které přijal naposled jako Viatikum svého Spasitele, přesně uprostřed Roku Eucharistie se vrátil do náruče Boží, odkud vyšel.

Dílo, které za sebou zůstavil, ještě nedokážeme docenit, neboť se ještě ani v plné míře nemohlo projevit. Museli bychom být velice smutní, kdyby to bylo jen dílo jeho velké osobnosti. Bohu díky víme, že to bylo dílo Duchu Svätého, které tedy smrti člověka nekončí, nýbrž bude pokračovat dále novým a pro nás nečekaným způsobem.

Duch Svätý nás na Janu Pavlu II. také učí cestě, jak se stát takovým dobrým nástrojem jeho působení: Ve štítu tohoto papeže je vepsáno: TOTUS TUUS - Maria, jsem celý Tvůj a všechno mé je tvé. Duch Svätý ukázal již mladičkému Karolovi hodnotu „středověké“ pravé mariánské úcty a nám na něm demonstroval, jak Maria vychovává, vede a využívá ty, kteří se jí zcela odevzdají jako její „otroci“. Ona má jen jeden jediný vzor, ke kterému vede a podle kterého utváří ty, kteří jsou „její“: svého Syna.

Svět potřebuje pochopit a přijmout Boží milosrdenství

**Poslední rozjímání Jana Pavla II. - k modlitbě
Regina Coeli přečetl mons. Sandri**

Milovaní bratři a sestry!

1. Také dnes zaznívá radostné velikonoční Aleluja. Dnešní evangelijní úryvek zdůrazňuje, že se Zmrtvýchvstalý večer téhož dne zjevil apoštolům a „ukázal jim ruce a bok“ (Jan 20,20); totiž známky bolestného utrpení, nesmazatelně vryté do jeho těla i po vzkříšení. Tyto slavné rány, které po osmi dnech dal nevěřícímu Tomášovi, aby se jich dotkl, zjevují milosrdenství Boha, který „tak miloval svět, že dal svého jednorozrozeného Syna“ (Jan 3,16).

Toto tajemství lásky je ohniskem dnešní liturgie Bílé neděle, věnované úctě Božího milosrdenství.

2. Lidstvu, které, jak se zdá, zabloudilo a je ovládáno mocí zla, sobectvím a strachem, vzkříšený Pán nabízí dar své lásky a dává pokoj. Jak jen svět potřebuje pochopit a přijmout Boží milosrdenství!

Pane, který svou smrtí a vzkříšením zjevuješ lásku Otce, my v Tebe věříme a s důvěrou opakujeme tohoto dne: „*Ježíši v Tebe důvěřuji, smiluj se nad námi a nad celým světem.*“

3. Liturgická slavnost Zvěstování Páně, kterou budeme slavít zítra, nás nutí kontempletovat Mariinými očima nesmírné tajemství této milosrdné lásky, jež vyvěrá ze Srdce Kristova. S její pomocí můžeme pochopit pravý smysl velikonoční radosti, která má základ v této jistotě: Ten, jehož Panna nosila v lůně, který trpěl a zemřel pro nás, opravdu vstal z mrtvých. Aleluja!

Podle vzoru svého Syna učinila Maria z Karola Wojtyly především muže modlitby. Modlil se nejen celé noci jako Kristus v Getsemanech s tváří na zemi, ale modlil se ustavičně při každém kroku a během veškerého svého konání. Jan Pavel žil skrze Marii jako náš Pán z ustavičného styku s Bohem.

Učinila z něho muže Kříže. Jen Bůh sám zná onu vrchovatou míru duševního i tělesného utr-

pení, které s sebou vlácel tento Kristův náměstek až do posledního okamžiku svého života, aby tak doplňoval, co chybí do plné míry Kristova utrpení. Z takřka zcela ochrnulého starce stále vyzářovala mladistvá horoucí láska k Spasiteli a touto láskou objímal každého člověka, především pak trpící a strádající. Jedna z posledních jeho fotografií nám zachovala jeho podobu, jak během křížové cesty na Velký pátek, na

Malý Karol Wojtyła se svými rodiči

kteřou již nemohl vykročit, objímá a tiskne k sobě ve své kapli ukřižovaného Ježíše.

Jan Pavel nám svým životem doložil, že otevřenost světu znamená představit světu nekompromisní a nefalšovaný obraz Ježíše Krista a jeho požadavky lásky, odpuštění, spravedlnosti a solidarity. Získal si tím neobyčejnou úctu a autoritu u věřících i nevěřících na celém světě, ve které se mu těžko kdo vyrovná. Kdo to nejlépe vycítil, byli mladí lidé, kteří si v rozporu se všemi současnými ideály a vzory neuvěřitelně zamilovali třesoucího se starce, který se je nikdy nesnažil nalákat na laciná hesla a kompromisy, ale předložil jim totální požadavek: Duc in altum!

Exegi monumentum - postavil jsem si pomník, končí své dílo starověký římský básník.

Exegi monumenta - zanechal jsem se po sobě ne jeden, ale hned několik pomníků, mohl by říct Jan Pavel II. Jsou to - růženec světla, svátek Božího Milosrdenství, zástupy obdivuhodných svatých, které postavil na oltář jako vzory, a v neposlední řadě ona nová mladá generace z jeho Světových dnů, která ponese Kristovo poselství budoucím pokolením.

Torzem už zůstane jeho výklad žalmů z nešpor denní modlitby Církve. Skončil prvním žalmem 116 nešpor z pátku 2. týdne, ale právě tento žalm je důstojným závěrem jeho díla:

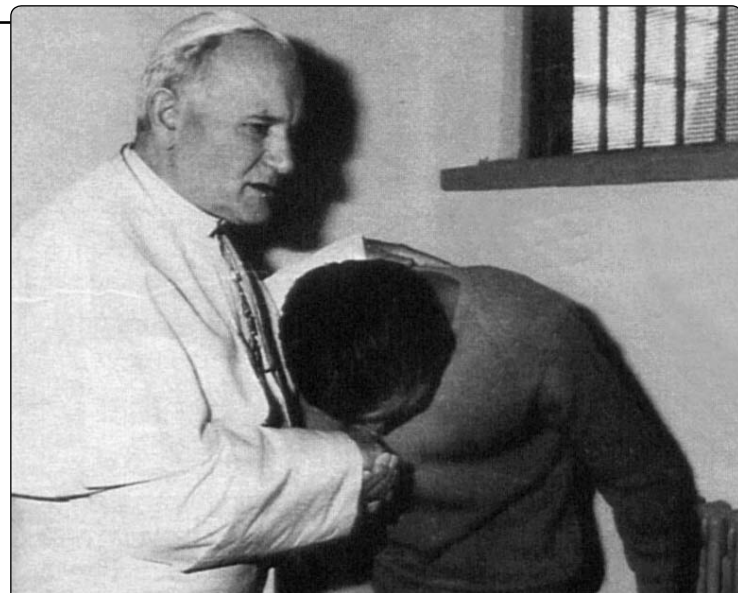
Miluji Hospodina, neboť slyšel můj prosebný hlas. Naklonil ke mně svůj sluch v den, kdy jsem ho vzýval. Obepjaly mě provazy smrti, uvízl jsem v tísní a trýzni. Hospodino jméno jsem vzýval: Ach, Hospodine, zachraň mi život. Hospodin je milostivý, spravedlivý, Bůh náš je milosrdný. Hospodin chrání prosté lidi, pomohl mi, když jsem byl v bídě. Uklidni se, má duše, neboť Hospodin ti prokázal dobro. Vysvobodil můj život ze smrti, mé oči ze slz, mé nohy z pádu. Budu kráčet před Hospodinem v zemi živých.

Kdo na jeho místo? Spekulace na toto téma jsou zcela zby-

tečné. Víme dobře, že před 27 lety nešla do konkláve žádná klika s plánem uvést na papežský stolec Karola Wojtylu. Navzdory všem lidským záměrům a zájmům si Duch Svatý dokázal prosadit své. Toto své dílo, které započal pontifikátem právě zesnulého papeže v poslední čtvrtině tak tragického dvacátého století, jistě nevydá jen tak na pospas. Nevidíme zatím nikoho, kdo by se vyrovnal zesnulému papeži? O tom bude možno mluvit teprve tehdy, až budeme jednou bilancovat tak, jak bilancujeme dnes. Bude muset převzít nesmírně těžké úkoly ve

světě i uvnitř Církve. Modleme se proto vytrvale k Duchu Svatému, aby našel v konkláve dokořán otevřená srdce a mysl. Jestliže se nový papež rozhodne pokračovat v přerušném výkladu žalmů, začne žalmem 121, pro něho rovněž velice příznačným:

Zvedám své oči k horám. Odkud mi přijde pomoc? Pomoc mi přijde od Hospodina, který učinil nebe i zemi. Nedopustí, aby se tvá noha zvrtila, nebude dřímát tvůj strážce. Hospodin tě bude střežit ode všeho zlého. Bude střežit tvůj příchod i odchod, nyní i na věky.

27. prosince 1983 se papež Jan Pavel II. v římské věznici setkal s tureckým atentátníkem Alim Ağcou

Pontifikát Jana Pavla II. v číslech

Délka pontifikátu

Pontifikát Jana Pavla II. trval od 16. 10. 1978 (den volby), resp. 22. 10. 1978 (slavnostní intronizace) do 2. dubna 2005, tj. 26 let, 5 měsíců a 24 dní, celkem 9491 dní.

Je to třetí nejdelší pontifikát v dějinách Církve. Déle řídili Církev papežové Petr (34 nebo 37 let) a bl. Pius IX. od 16. 6. 1846 (volba) a 21. 6. 1846 (intronizace) do 7. 2. 1878, tj. od volby 31 let, 7 měsíců a 16 dní. Pontifikát Lva XIII. (25 let, 4 měsíce a 17 dnů) přerušil Jan Pavel II. v březnu 2004.

Apoštolské cesty

Do zemí mimo Itálii uskutečnil Jan Pavel II. 104 apoštolské cesty, při kterých navštívil 129 různých zemí. Po Itálii mimo Řím a Castelgandolfo uskutečnil 748 apoštolských cest.

Encykliky

Za svého pontifikátu vydal Jan Pavel II. 14 encyklik:

1. Redemptor hominis, 15. 3. 1979 (Vykupitel člověka)
2. Dives in misericordia, 2. 12. 1980 (Bůh Otec bohatý na milosrdenství)
3. Laborem exercens, 14. 9. 1981 (Lidská práce a sociální problémy)
4. Slavorum Apostoli, 2. 7. 1985 (Sv. Cyril a Metoděj, patroni Slovanů)
5. Dominum et vivificantem, 30. 5. 1986 (Duch Svatý v životě Církve)
6. Redemptoris Mater, 25. 3. 1987 (Matka Vykupitele v životě Církve)
7. Sollicitudo rei socialis, 19. 2. 1988 (Rozvoj společnosti ve 20. výročí „Populorum progressio“)
8. Redemptionis missio, 22. 1. 1991 (Trvalá platnost misijního poslání)
9. Centesimus annus, 2. 5. 1991 (Soc. otázka, 100. výročí „Rerum novarum“)
10. Veritatis splendor, 5. 10. 1993 (Mravní nauka Církve)
11. Evangelium vitae, 25. 3. 1995 (Hodnota a nedotknutelnost života)
12. Ut unum sint, 30. 5. 1995, (Úkoly ekumenismu)

13. Fides et ratio, 15. 10. 1998 (O vztazích rozumu a víry)

14. Ecclesia de Eucharistia, 17. 4. 2003 (Eucharistie ve vztahu k Církvi)

Kromě encyklik vydal 15 apoštolských exhortací, 11 apoštolských konstitucí, 45 apoštolských listů a 30 Motu proprio. V rámci apoštolských cest (včetně Itálie) uskutečnil 3288 projevů.

Blahořečení a svatořečení

	Obrády	Mučedníků	Vyznavačů	Celkem
Blahořečení	147	1032	306	1338
Svatořečení	51	402	80	482

Všichni předchozí papežové od Klementa VII. (1592–1605) svatořečili celkem 302 světců, z toho Pavel VI. 84. Celkový počet kanonizovaných 1594 – 2004 je 784.

Papež Jan Pavel II. ordinoval 321 biskupů. Svátost křtu udělil 687 dětem a 814 dospělým. Uskutečnil 1165 generálních audiencí pro 17 675 000 věřících ze všech částí světa.

Vyhlásil tyto svaté roky

Svatý rok Vykoupení 25. března 1983 – 22. dubna 1984

Mariánský rok 7. června 1987 – 15. srpna 1988

Rok rodiny 26. prosince 1993 – 30. prosince 1994

1. rok přípravy na Velké jubileum, věnovaný Ježíši Kristu (víra) 1997

2. rok přípravy na Velké jubileum, věnovaný Duchu Svatému (naděje) 1998

3. rok přípravy na Velké jubileum, věnovaný Bohu Otci (láska) 1999

Velké jubileum roku 2000 24. prosince 1999 – 6. ledna 2001

Rok růžence 16. října 2002 – 31. října 2003

Rok Eucharistie 17. října 2004 – 29. října 2005

Zanechal nám po sobě tyto knihy

Překročit práh naděje (1996), Dar a tajemství, k 50. výročí mého kněžského svěcení (1997), Římský triptych – meditace (2003), Vstaňme, pojďme (2004), Paměť a identita (2005).

Odešel, ale neopustil nás

Z pastýřského listu kardinála Meisnera

Návratem Svatého otce Jana Pavla II. domů vzniklo v Církvi, ale i ve světě velké vakuum. Postava papeže Jana Pavla II. byla něco jako mravní a etická páteř lidstva. Jeho pontifikát byl tak dlouhý, že pro značnou část lidí to byl jediný papež, kterého zažili.

To platí zvláště pro mladé lidi, kteří se připravují na Světový den mládeže v srpnu. Náš zemřelý Svatý otec pozval mládež světa k nám do kolínské arcidiecéze na XX. světový den mládeže. Pro papeže bylo nesporné, že i přes svou nemoc přijede do Kolína.

Na jedné audienci jsme jednou dokonce hovořili o tématech jeho kázání. Svatý otec měl pro kolínské světové setkání velkou vizi: Po katastrofách obou světových válek měla vzít z německé půdy v třetím tisíciletí nová evangelizace.

Celým jeho životním příběhem byla tato vize určující pro celé papežovo působení. Jsem přesvědčen o tom, že božská Prozřetelnost od dětství formovala tohoto papeže, aby jako papež z přechodu tisíciletí mohl přinést lidstvu orientaci a osvobození.

Z bezprostřední blízkosti zažil dva ateistické systémy, které pohrdají člověkem a člověka hubí. Osvětím, která patřila k jeho dřívější krakovské arcidiecézi,

stojí jako symbol pro jeho cestu života a víry až na Petrův stolec v Římě.

Papež poznal jako kněz a jako akademický učitel s velkou senzibilitou, že člověk ztrácí svou důstojnost a svá práva tam, kde není přijímán a respektován Bůh ve své skutečnosti. Proto říká papež ve své první programové encyklice „Redemptor hominis“: „Člověk je Boží cesta dějinami.“ A můžeme dodat: Cílem této cesty člověka je Bůh.

Papež věděl z vlastních trpkých prožitků, že člověk jako Boží obraz ztrácí svá práva tam, kde Bůh mizí z jeho lidského horizontu. Tam zůstává člověk jen člověkem a člověk jako míra pro člověka je příliš malý. To bylo papežovo vášnivé poselství. Lidská práva jsou vždy Boží práva. Kde je řeč o člověku, tam je ve hře Bůh. To je velké dědictví, které nám papež Jan Pavel II. odkázal. A chce-li mít lidstvo nějakou šanci na přežití, pak udělá dobře, když znovu zakotví poselství tohoto papeže a jeho životní dílo do všeobecných lidských práv a převezme je do ústavy jednotlivých kontinentů.

Papež Jan Pavel II. byl mystik na Petrově stolci. Jeho intimní každodenní styk s Bohem z něho učinil nekomunikativnější osobnost světa. Nikdo na naší zemi tolik nepromlouval k člověku, nenavštívil tolik lidí, ne-

Nekrvavý mučedník za církev a svět

»Prostřednictvím Panny Marie chci dnes vyjádřit svou vděčnost za dar utrpení, které je v tomto případě spojeno s měsícem zasvěceným právě jí, s májem. Děkuji za tento dar. Pochopil jsem, že tento dar je velice potřebný, Papež se musel ocitnout na klinice Gemelli, bylo potřebné, aby ho lidé viděli po dobu čtyř týdnů v okně této kliniky. Bylo potřebné, aby trpěl podobně jako trpěl před třinácti lety.

Během svého pobytu v nemocnici jsem znovu přemýšlel o tehdejších událostech. A znovu jsem nacházel vedle sebe velkou a vzácnou osobnost kardinála Wyszyńskiego, polského primase, který zemřel právě před třinácti lety. On mi na začátku mého pontifikátu řekl: „Když tě Bůh povolal, znamená to, že máš církev přivést do třetího tisíciletí. Tehdy jsem pochopil, že Kristovu církev mám přivést do třetího tisíciletí svou modlitbou a mnohoznačnou činností, ale později jsem pochopil, že to nestačí, že církev do třetího tisíciletí je třeba přivést prostřednictvím utrpení, prostřednictvím atentátu před třinácti lety a dnes prostřednictvím této nové oběti. I proti papeži je třeba zaútočit, i on musí trpět, aby každá rodina a celý svět viděli, že zvěstuje evangelium, možno říci „vyšší“ evangelium utrpení, a toto evangelium je třeba hlásat, jestliže chceme připravit třetí tisíciletí rodin, každé rodiny a všech rodin světa. Pochopil jsem, že bylo potřebné, abych získal i tento argument proti mocným tohoto světa. Znovu se mám s nimi setkávat a mluvit s nimi. Jaké argumenty použiji? Zůstává mi argument utrpení. Chci jim říct: Pochopte to, pochopte, proč byl papež v nemocnici, proč trpěl. Přemýšlejte znovu a pochopte.«

Z promluvy k Anděl Páně 29. května 1994

vstoupil s tolika lidmi do osobního styku. Co bylo pro většinu lidí nejvíce fascinující, bylo jeho hluboké spojení s Pánem Církve, s Ježíšem Kristem.

Co totiž koná Otec, koná stejně i Syn (Jan 5,19), platí o Ježíši Kristu. Snad můžeme dodat: Co koná Syn, to koná stejnou měrou i jeho učedník Petr, který se od roku 1978 do r. 2005 nazýval Jan Pavel II. Proto se papež stal zjevením Ježíše Krista nejen svým slovem a naukou, nýbrž ještě více svým životem.

Většina z nás má před sebou ještě obraz papeže sportovně silného, který jako 58letý dynamicky a přesvědčivým způsobem cestoval světem a navštěvoval národy. A všichni současníci znají Parkinsonovu chorobou ochromeného papeže, který s horoucím srdcem a bdělým duchem jde za lidmi, hovoří s nimi, aby v pohnuté a těžké době neztráceli radost z Boha, který je naše síla (srov. Neh 8,10).

S bolestí v srdci se loučíme s Janem Pavlem II. Bude nám

scházet. Budeme postrádat jeho hlas. Budeme hledat jeho pohled. Ale my jsme Jana Pavla II. neztratili, on od nás ne-

odešel, neboť smrt není nic jiného než přechod z jedné Boží ruky do druhé. Zůstáváme dále spojení skrze Boží Srdce. A říká se, že svatí jsou obzvláště tehdy účinní, když přešli do druhé Boží ruky.

Tak jsme přesvědčeni, že apoštolské působení zesnulého papeže Jana Pavla II. pokračuje dále v Božích dimenzích. To je útěcha pro nás, kteří zde zůstáváme, a zvláště pro toho, kterého Duch Svatý určí za jeho nástupce hlasováním kardinálů v konkláve. ■